

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ТА НАГЛЯД"
для студентів спеціальності
8.03050802 "Банківська справа"
всіх форм навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 3 від 30.09.2014 р.

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: Колодізев О. М.
Тисячна Ю. С.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Банківське регулювання та нагляд" для студентів спеціальності 8.03050802 "Банківська справа" всіх форм навчання : [Електронне видання] / уклад. О. М. Колодізев, Ю. С. Тисячна. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 76 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050802 "Банківська справа" всіх форм навчання.

Вступ

Для сучасного етапу розвитку фінансового ринку України характерним є його банкоцентрична модель, що відображається у забезпеченні саме банківськими кредитами розширеного відтворення в реальному секторі економіки, окрім власних коштів суб'єктів господарювання. Також банки забезпечують функціонування платіжної системи країни – на банківських рахунках зосереджені кошти, які становлять основу для безготівкових розрахунків, і саме банки здійснюють їх. Надійна та ефективна система розрахунків – це важливий компонент розвинутої економіки.

Враховуючи важливість банківського сектору, забезпечення підвищення ефективності управління банківською діяльністю та запобігання кризовим явищам потребують відповідного регулювання, яке передбачає здійснення банківського нагляду з боку держави в особі Національного банку України, та управління банківськими ризиками на рівні банків. Необхідність регулювання банківської діяльності обумовлена також загостренням конкурентної боротьби між фінансовими посередниками на ринку банківських послуг, динамічністю змін у зовнішньому середовищі, в якому вони функціонують та, як наслідок, зростанням ризикованості здійснюваних операцій.

Отже, стійкий стан банківських установ, який в тому числі досягається їх ефективним регулюванням, забезпечує стабільність економіки країни.

Навчальна дисципліна "Банківське регулювання та нагляд" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальності 8.03050802 "Банківська справа" для всіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма – 4; заочна форма – 11	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 8.03050802 "Банківська справа"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		5-й	6-й
Загальна кількість годин: денна форма – 144; заочна форма – 396		Семестр	
		10-й	12-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 (6); самостійної роботи студента – 7	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	14 год	24 год
		Практичні, семінарські	
		28 год	20 год
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		98 год	348 год
		у тому числі ІНДЗ	
		-	
		Вид контролю	
екзамен			
		4 год	4 год

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 43 %;

для заочної форми навчання – 13 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів знань з теорії та практики банківського регулювання, методології та інструментарію здійснення нагляду за діяльністю банків з боку Національного банку України.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

вивчення загальних понять системи банківського регулювання та нагляду в Україні;

оволодіння нормативною базою та інструментарієм контролю за діяльністю банків у процесі їх реєстрації, ліцензування, аналізу економічних параметрів та фінансової звітності.

"Банківське регулювання та нагляд" – навчальна дисципліна, що вивчає інструменти та методи банківського регулювання та нагляду в **сучасних умовах господарювання**.

Предметом навчальної дисципліни є методологічні положення, теоретико-методологічні засади та інструментарій здійснення банківського регулювання та нагляду.

Вивчення даної навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях з таких навчальних дисциплін: "Банківська система", "Центральний банк та грошово-кредитна політика", "Аналіз банківської діяльності", "Фінансовий облік у банку".

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

основні концептуальні положення і принципи банківського регулювання та нагляду;

місце і роль банківського регулювання та нагляду;

процес реєстрації банків та ліцензування банківської діяльності;

порядок пруденційного нагляду за діяльністю банків;

порядок інспектування банківських установ;

особливості оцінювання діяльності банку за допомогою комплексної рейтингової системи CAMELS;

порядок застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства;

вміти:

контролювати фінансовий стан банків та їхніх підрозділів;

контролювати виконання банками обов'язкових нормативів НБУ;

контролювати додержання банками вимог обов'язкового резервування;

аналізувати діяльність банків у процесі інспектування;

здійснювати аудит у банках;

аналізувати механізм процесу допуску банків на ринки;

застосовувати до банків адекватні заходи впливу за порушення банківського законодавства;

оцінювати діяльність банків із застосуванням рейтингової системи CAMELS;

оцінювати діяльність банків з використанням методів документарного контролю;

управляти рівнем ризикованості діяльності банків;

аналізувати механізм процесу реорганізації та ліквідації банків;

розробляти пропозиції щодо вдосконалення правових актів з регулювання діяльності банків.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ОЗМІБРН* 1	Визначати та характеризувати теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду	Характеризувати засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях
		Характеризувати методи та принципи банківського нагляду
		Характеризувати форми регулювання банківської діяльності

1	2	3
		<p>Характеризувати основні принципи ефективного банківського нагляду, розроблені Базельським комітетом з питань банківського нагляду</p> <p>Визначати способи організації системи банківського регулювання та нагляду</p>
ОЗМІБРН 2	Здійснювати процедуру створення державної реєстрації банків та ліцензування їх діяльності	<p>Визначати порядок та умови створення банків в Україні</p> <p>Визначати порядок відкриття філій, представництв та відділень банків</p> <p>Визначати порядок формування статутного капіталу банку</p> <p>Визначати порядок проведення Національним банком України вступного контролю при реєстрації банків</p> <p>Визначати порядок створення та державної реєстрації банків з іноземним капіталом</p> <p>Визначати порядок створення державного банку в Україні</p> <p>Визначати порядок проведення Національним банком України вступного контролю при ліцензуванні банків</p> <p>Визначати порядок видачі банківської ліцензії та письмового дозволу на здійснення банківських операцій</p> <p>Визначати умови розширення ліцензії функціонуючого банку</p>
ОЗМІБРН 3	Здійснювати безвізний нагляд та виїзне інспектування банків	<p>Визначати порядок проведення Національним банком України попереднього контролю на етапі безвізного нагляду за діяльністю банків</p> <p>Визначати вимоги щодо складання та подання банками до Національного банку України форм фінансової та статистичної звітності</p> <p>Здійснювати розрахунок економічних нормативів банку</p> <p>Здійснювати контроль за дотриманням банками вимог щодо регулятивного капіталу та економічних нормативів</p> <p>Визначати порядок проведення Національним банком України поточного контролю в процесі виїзного інспектування банків</p>

1	2	3
		Визначати порядок складання планів інспектування Визначати порядок проведення інспекційних перевірок Визначати та здійснювати підготовчі заходи для проведення інспектування Визначати порядок здійснення позапланових перевірок Визначати порядок визначення комплексної рейтингової оцінки фінансового стану банку за системою CAMELS Визначати сукупний рейтинг банку Визначати порядок погодження та затвердження рейтингу банку
ОЗМІБРН 4	Здійснювати банківський нагляд на основі оцінки ризиків та застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства	Класифікувати ризики за різними критеріями Будувати карту фінансових ризиків банку Визначати порядок вимірювання та оцінки ризиків банківської діяльності за "Системою оцінки ризиків" Проводити оцінку фінансових ризиків за "Системою оцінки ризиків" Визначати порядок застосування заходів впливу попереднього реагування на банківські порушення Розробляти заходи програми оздоровлення Визначати порядок застосування примусових заходів впливу
ОЗМІБРН 5	Визначати напрями розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Визначати напрями реформування банківського нагляду в контексті євроінтеграції Удосконалення існуючих методів та інструментів банківського регулювання та нагляду

* Обґрунтування застосування методів та інструментів банківського регулювання та нагляду

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду

Тема 1. Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях

1.1. Необхідність, мета та основні завдання банківського нагляду.

Основні причини, що змушують державу взяти на себе функцію банківського нагляду. Головна мета та основні завдання банківського нагляду в Україні. Державні органи, які виконують функції банківського регулювання та нагляду. Система загальних та специфічних функцій банківського нагляду.

1.2. Основні форми, методи та принципи банківського нагляду. Економічні методи регулювання діяльності банків. Превентивні та протекційні заходи з Банківського регулювання та нагляду. Основні форми здійснення нагляду за діяльністю комерційних банків з боку НБУ.

1.3. Базельський комітет з питань банківського нагляду.

Принципи Базельського комітету організації банківського нагляду. Базельський комітет з питань банківського нагляду як координатор роботи з банківського нагляду та основні принципи ефективного банківського нагляду. Історія створення Базельського комітету. Юридичний статус комітету. Директиви Базельського комітету. Співпраця з міжнародними організаціями.

Тема 2. Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду

2.1. Структура та основні напрямки банківського нагляду в Україні.

Основні принципи організації банківського нагляду. Система банківського нагляду на рівні центрального та регіонального апарату управління Національного банку України. Функції департаментів банківського нагляду Національного банку України.

2.2. Міжнародний досвід організації систем регулювання та нагляду за діяльністю банківських установ.

Моделі організації банківського регулювання та нагляду. Світовий досвід побудови служб банківського нагляду. Нагляд як структурний підрозділ центрального банку. Побудова служби банківського нагляду як самостійної структури. Змішана система нагляду.

Тема 3. Створення і реєстрація банків в Україні

3.1. Створення і реєстрація банківських установ.

Суб'єкти проведення вступного контролю. Нормативна база для проведення вступного контролю. Організаційні та функціональні форми банківських установ. Вимоги до засновників та акціонерів банку. Вимоги до статутного капіталу банку. Документи, які подаються до Національного банку України для державної реєстрації банку. Відкриття філій і представництв банків. Підстави для відмови в державній реєстрації банку. Надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі в банку.

3.2. Вступний контроль при відкритті філій, представництв, відділень банку.

Порядок відкриття філій, представництв та відділень комерційних банків. Визначення філії, представництва та відділення банку. Зміст повідомлення про відкриття відокремленого підрозділу.

3.3. Особливості реєстрації банків з іноземним капіталом.

Надання дозволу з боку НБУ на придбання та збільшення істотної участі в банку. Умови відкриття філії, представництва іноземних банків на території України. Акредитація філії, представництва іноземного банку. Підстави для відмови в акредитації філії, представництва іноземного банку.

Тема 4. Ліцензування банківської діяльності

4.1. Порядок ліцензування діяльності банківських установ.

Політика держави щодо ліцензування банківських установ. Операції банку, що підлягають ліцензуванню. Умови надання новоствореному банку ліцензії на здійснення банківських операцій. Умови розширення ліцензії функціонуючого банку. Умови надання письмового дозволу.

4.2. Відкликання ліцензії на здійснення банківських операцій.

Умови відкликання ліцензії з банку. Причини відкликання ліцензії з банку.

Тема 5. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків

5.1. Встановлення економічних нормативів для банківських установ та моніторинг їхньої діяльності з боку Національного банку України. Обов'язкові економічні нормативи регулювання діяльності банківських установ.

Форми звітностей банку, що подаються до Національного банку України для розрахунку економічних нормативів. Методика розрахунку економічних нормативів. Вимоги Національного банку України до значень економічних нормативів. Нормативи капіталу. Нормативи ліквідності. Нормативи кредитного ризику. Нормативи інвестування.

5.2. Встановлення спеціальних значень економічних нормативів.

Набуття статусу спеціалізованого банку. Спеціальні значення економічних нормативів для окремих видів спеціалізованих банків.

5.3. Контроль за дотриманням банками економічних нормативів та заходи впливу за їх порушення.

Нормативна база безвиїзного нагляду. Суб'єкти організації безвиїзного нагляду. Дії Національного банку України у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів.

Тема 6. Інспектування банків

6.1. Сутність та завдання виїзного інспектування.

Порівняння інспектування з безвиїзним наглядом та аудитом. Сутність поняття виїзного інспектування. Головні завдання виїзного інспектування. Комплексна та тематична інспекційні перевірки. Етапи процесу виїзного інспектування.

6.2. Розроблення плану виїзного інспектування та використання робочого часу.

Пріоритети при складанні графіка проведення інспектування на рік. Планові перевірки. Позапланові перевірки. "Паспорт нагляду" банку. Фази процесу виїзного інспектування. Робота з керівництвом банку. Висновки про інспектування.

6.3. Порядок проведення виїзної інспекційної перевірки.

Етапи виїзної інспекційної перевірки. Звіт про підготовку до інспектування. Особливості інспектування банків I та II рівнів. Звіт за результатами комплексного інспектування та довідка за результатами тематичного чи спеціального інспектування.

6.4. Загальні висновки про стан банку за результатами інспектування.

Механізм контролю за висновками зовнішніх аудиторів у процесі інспектування та зв'язок із службою внутрішнього аудиту комерційних банків. Вимоги до структури та керівництва підрозділу внутрішнього аудиту банку. Стандарти внутрішнього аудиту: керівництво, незалежність, професійна компетентність, обсяг роботи, планування і виконання аудиторської перевірки, складання аудиторського висновку.

Змістовий модуль 2.

Методи та інструменти регулювання банківської діяльності

Тема 7. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS

7.1. Визначення узагальнювальної оцінки фінансового стану банківської установи.

Необхідність застосування рейтингового оцінювання банків. Основні компоненти рейтингового оцінювання банку за системою "CAMELS". Етапи проведення рейтингової оцінки за системою "CAMELS". Визначення сукупного рейтингу банку. Порядок погодження та затвердження рейтингу банку.

7.2. Аналіз капіталу.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу капіталу.

7.3. Аналіз якості активів.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу якості активів.

7.4. Аналіз надходжень.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу надходжень.

7.5. Аналіз ліквідності.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу ліквідності.

7.6. Аналіз чутливості банку до ринкового ризику.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу чутливості банку до ринкового ризику.

7.7. Аналіз менеджменту.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу менеджменту.

Тема 8. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків

8.1. Необхідність нагляду на основі оцінки ризиків. Сутність та фактори виникнення економічних ризиків банку.

Мета та завдання нагляду на основі оцінки ризиків. Напрямки трактування категорії "ризик". Функції ризику. Причини виникнення ризиків банку.

8.2. Класифікація ризиків банківської установи.

Існуючі підходи до класифікації ризиків. Класифікації ризиків за різними критеріями. Карта фінансових ризиків банку.

8.3. Фактори оцінки ризиків та системи управління ризиками.

Методи оцінки ризиків банківської діяльності. Функції підрозділу з питань аналізу та управління ризиками. Діяльність постійно діючих комітетів з управління ризиками: кредитний комітет, комітет з управління активами та пасивами, тарифний комітет.

Тема 9. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ

9.1. Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення.

Заходи впливу, що застосовуються Національним банком. Застосування письмового застереження та укладання письмової угоди з комерційним банком. Зміст письмового застереження. Особливості укладання письмової угоди. Прийняття програми фінансового оздоровлення банку. Використання Національним банком заходів впливу щодо обмеження окремих видів діяльності, підвищення нормативів, накладання штрафів тощо. Розпорядження про зупинення виплати дивідендів чи розподілу капіталу в будь-якій іншій формі. Установлення для банку підвищених економічних нормативів. Підвищення резервів на покриття можливих збитків за кредитами та іншими активами. Обмеження, зупинення чи припинення проведення окремих видів здійснюваних банком операцій з високим рівнем ризику. Заборона надавання бланкових кредитів. Накладання штрафів на банки. Накладання штрафів на керівників банків.

9.2. Характеристика примусових заходів впливу.

Призначення тимчасової адміністрації. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків. Реорганізація банку під час тимчасової адміністрації. Відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку. Вимоги Національного банку до ліквідатора. Особливості ліквідації банку за рішенням його власників.

Тема 10. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації

10.1. Сутність сучасної трансформації підходів до банківського нагляду.

Сучасні проблеми банківського нагляду. Проблеми та перспективи контролю нормативів ліквідності банків України. Проблеми реалізації функцій безвиїзного нагляду в Україні в контексті оцінки фінансового стану банків. Проблеми застосування методики CAMELS.

10.2. Напрямки реформування банківського нагляду в контексті євроінтеграції.

Відповідність функціонування банківської системи України євростандартам та вимогам ЄС. Комплексна програма реформування вітчизняної банківської системи згідно із стандартами ЄС. Дотримання банками України вимог угоди Базель 2.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин																	
	денна форма							заочна форма										
	усього	у тому числі						у тому числі										
		лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота		усього	лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота					
1	2	3	4	5	6	виконання ІНДЗ	підготовка до занять	7	8	9	10	11	12	13	виконання ІНДЗ	підготовка до занять	14	15
Змістовий модуль 1.																		
Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду																		
<i>Тема 1</i> Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях	10	1	2	-	-	-	7	34	2	2	-	-	-	32				
<i>Тема 2.</i> Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду	10	1	2	-	-	-	7	34	2	2	-	-	-	32				
<i>Тема 3.</i> Створення і реєстрація банків в Україні	10	1	2	-	-	-	7	38	2	2	-	-	-	34				
<i>Тема 4.</i> Ліцензування банківської діяльності	10	1	2	-	-	-	7	38	2	2	-	-	-	34				
<i>Тема 5.</i> Пруденційний безвізний нагляд за діяльністю банків	10	1	2	-	-	-	7	38	2	2	-	-	-	34				

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Тема 6.</i> Інспектування банків	10	1	2	–	–	–	7	38	2	2	–	–	–	34
Разом за змістовим модулем 1	60	6	12	–	–	–	42	220	12	12	–	–	–	200
Змістовий модуль 2.														
Методи та інструменти регулювання банківської діяльності														
<i>Тема 7.</i> Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS	20	2	4	–	–	–	14	38	2	2	–	–	–	34
<i>Тема 8.</i> Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	20	2	4	–	–	–	14	44	2	2	–	–	–	40
<i>Тема 9.</i> Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	20	2	4	–	–	–	14	46	4	2	–	–	–	40
<i>Тема 10.</i> Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	20	2	4	–	–	–	14	34	2	2	–	–	–	34
Разом за змістовим модулем 2	80	8	16	–	–	–	98	162	10	8	–	–	–	148
<i>Екзамен</i>	4							4						
Усього годин за модулем	144	14	28	–	–	102	396	24	20	–	–	–	–	352

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1.			
Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду			
<i>Тема 1.</i> Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях	<i>Тема семінарського заняття</i> "Необхідність застосування банківського нагляду та регулювання банківської діяльності в Україні": 1. Основні причини, що змушують державу взяти на себе функцію банківського нагляду. 2. Превентивні та протекційні заходи з регулювання банківської діяльності. 3. Діяльність Базельського комітету з банківського нагляду	2	Основна: [1; 2; 3; 4; 5; 42]. Додаткова: [6 – 8; 17; 18; 26]
<i>Тема 2.</i> Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду	<i>Тема семінарського заняття</i> "Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду: зарубіжний та вітчизняний досвід": 1. Основні принципи організації банківського нагляду. 2. Моделі організації банківського регулювання та нагляду	2	Основна: [1; 2; 3; 38; 42]. Додаткова: [6 – 8; 10 – 13; 16; 17; 19 – 22; 25]
<i>Тема 3.</i> Створення і реєстрація банків в Україні	<i>Тема семінарського заняття</i> "Вимоги та обмеження щодо створення і реєстрація банків в Україні": 1. Документи, необхідні для реєстрації банківської установи	1	Основна: [1; 2; 3; 4; 38; 41]. Додаткова: [6 – 8]

1	2	3	4
	2. Порядок відкриття філій, представництв та відділень банківських установ. 3. Особливості реєстрації банків з іноземним капіталом		
<i>Тема 4.</i> Ліцензування банківської діяльності	<i>Тема семінарського заняття</i> "Особливості ліцензування діяльності банківських установ": 1. Умови надання новоствореному банку ліцензії на здійснення банківських операцій. 2. Умови розширення ліцензії функціонуючого банку. 3. Умови та причини відкликання ліцензії з банку	1	Основна: [1; 2; 3; 30 – 33; 38; 40; 41; 4]. Додаткова: [6 – 8]
<i>Тема 5.</i> Пруденційний безвізний нагляд за діяльністю банків	<i>Тема семінарського заняття</i> "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ": 1. Форми звітностей банку, що подаються до НБУ. 2. Методика розрахунку економічних нормативів. 3. Вимоги НБУ до значень економічних нормативів. 4. Статус спеціалізованого банку. 5. Дії НБУ у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів	1	Основна: [1 – 4; 30; 31; 36]. Додаткова: [6 – 8; 15]
<i>Тема 6.</i> Інспектування банків	<i>Тема семінарського заняття</i> "Проведення виїзних інспекційних перевірок банків": 1. Порівняння інспектування з безвізним наглядом та аудитом. 2. Фази процесу виїзного інспектування та "паспорту нагляду" банку. 3. Етапи виїзної інспекційної перевірки. 4. Роль служби внутрішнього аудиту банківської установи у процесі інспектування	1	Основна: [1 – 4; 35; 37]. Додаткова: [6 – 8; 14; 15; 29]
<i>Тема 7.</i> Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS	<i>Тема семінарського заняття</i> "Переваги та недоліки методики рейтингової оцінки за системою CAMELS": 1. Особливості та обмеження методики CAMELS. 2. Проблеми та перспективи рейтингової оцінки банків України	1	Основна: [1 – 4; 39]. Додаткова: [6 – 8; 15]

1	2	3	4
<p><i>Тема 8.</i> Банківський нагляд на основі оцінки ризиків</p>	<p><i>Тема семінарського заняття</i> "Особливості впровадження концепції нагляду на основі ризиків":</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концептуальні засади формування системи нагляду на основі ризиків. 2. Класифікація ризиків банківської установи. 3. Вимірювання й оцінка фінансових ризиків за "Системою оцінки ризиків". 4. Принципи корпоративного управління та ризик-менеджменту в банках. 5. Оцінка систем управління ризиками банківської діяльності 	4	<p>Основна: [1 – 4; 39]. Додаткова: [6 – 8; 15; 23; 24]</p>
<p><i>Тема 9.</i> Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ</p>	<p><i>Тема семінарського заняття</i> "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи":</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості застосування заходів впливу попереднього реагування на банківські порушення. 2. Специфіка реалізації примусових заходів впливу на банківські порушення 	2	<p>Основна: [1 – 4; 39]. Додаткова: [6 – 8; 15; 23; 24]</p>
<p><i>Тема 10.</i> Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації</p>	<p><i>Тема семінарського заняття</i> "Особливості розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації":</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Напрями регулювання банківської діяльності в умовах євроінтеграції та глобалізації. 2. Система економічних нормативів як головний орієнтир оцінки фінансового стану банків України. 3. Проблеми реалізації функцій безвізного нагляду в Україні в контексті оцінки фінансового стану банків. 4. Проблеми застосування методики CAMELS та вдосконалення підходів до інспектування банків України. 5. Регулювання банківського сектору в країнах ЄС 	2	<p>Основна: [1 – 4; 39]. Додаткова: [6 – 8; 15; 23; 24]</p>
Усього годин	17		

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду	Завдання 1. Визначення відповідності умов для реєстрації новоствореного банку	1	Основна: [1 – 4; 38; 41]. Додаткова: [6 – 8]
	Завдання 2. Обґрунтування рішення територіального управління НБУ щодо надання ліцензії за визначених умов	1	Основна: [1 – 3; 11; 13; 14; 16; 32; 33]. Додаткова: [6 – 8]
	Завдання 3. Розрахунок економічних нормативів діяльності банку та оцінка дотримання банком цих нормативів, визначення розміру штрафу відповідно до вимог НБУ у випадку недотримання	1	Основна: [1 – 4; 30; 31; 36]. Додаткова: [6 – 8; 15]
	Завдання 4. Визначення умов для проведення Національним банком інспекційних перевірок та визначення порядку дій НБУ на етапах підготовки інспекційної перевірки	1	Основна: [1 – 4; 35; 37]. Додаткова: [6 – 8; 14; 15; 29]

1	2	3	4
	Колоквіум за змістовим модулем 1 "Банківський нагляд"	2	Основна: [1 – 4; 30; 31; 35 – 41; 16]. Додаткова: [6 – 8; 14; 15; 29]
Змістовий модуль 2. Методи та інструменти регулювання банківської діяльності	Завдання 5. Визначення рейтингової оцінки діяльності банків за системою CAMELS	1	Основна: [1 – 4; 39]. Додаткова: [6 – 8; 15]
	Завдання 6. Визначення та обґрунтування застосування до банків заходів впливу за порушення банківського законодавства та нормативних актів НБУ	2	Основна: [1 – 4; 36]. Додаткова: [6 – 8; 15; 26; 27]
	Колоквіум за змістовим модулем 2 "Методи та інструменти регулювання банківської діяльності"	2	Основна: [1 – 4; 36; 39]. Додаткова: [3; 32; 33; 37; 39 – 42; 5 – 8; 11 – 25]
Разом годин за змістовими модулями		11	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1.

Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду

Тема 3. Створення і реєстрація банків в Україні

Рівень 1. 1.10.2014 р. до територіального управління НБУ подано повний пакет документів для реєстрації банку із назвою "Національний банк розвитку" у формі відкритого акціонерного товариства. Копії платіжних документів про сплату внесків до статутного фонду свідчать, що платежі здійснені в сумі 500 млн грн.

Вкажіть, яке рішення прийме територіальне управління НБУ.

Рівень 2. За наведеними в табл. 6.2 – 6.4 даними необхідно розрахувати суму власних коштів підприємства-учасника на 01.01.2014 р. і можливість участі його у формуванні статутного капіталу новоствореного банку з урахуванням вимог Національного банку до статутного капіталу новоствореного банку.

Таблиця 6.2

Баланс (звіт про фінансовий стан), тис. грн

	Код рядка	на початок періоду	на кінець періоду
1	2	3	4
АКТИВ			
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	797	990
первісна вартість	1001	3 397	3 745
накопичена амортизація	1002	2 600	2 755
Незавершені капітальні інвестиції	1005	35 391	36 374
Основні засоби:	1010	322 054	337 179
первісна вартість	1011	987 376	1 024 274
знос	1012	665 322	687 095
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	86 565	85 799
Відстрочені податкові активи	1045	4 391	4 391
Інші необоротні активи	1090	127 044	134 652
Усього за розділом I	1095	576 242	599 385
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	1 174 668	1 386 235
виробничі запаси	1101	627 824	744 020
незавершене виробництво	1102	400 723	492 337
готова продукція	1103	146 073	149 796
товари	1104	68	82
поточні біологічні активи	1110	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	244 491	245 328

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	272 597	292 977
з бюджетом	1135	55 005	63 920
у тому числі з податку на прибуток	1136	15 221	27 840
з нарахованих доходів	1140	387	187
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 901	8 260
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти:	1165	741 612	677 141
готівка	1166	2	0
рахунки в банках	1167	741 610	677 141
Витрати майбутніх періодів	1170	186	95
Інші оборотні активи	1190	169 717	1 326 120
Усього за розділом II	1195	2 660 584	2 806 755
III. Необоротні активи, що утримуються для продажу та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	3 236 826	3 406 140
ПАСИВ			
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	105 624	105 624
Капітал у дооцінках	1405	227 296	227 297
Додатковий капітал	1410	22 204	22 203
Резервний капітал	1415	61 064	61 064
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 231 878	1 359 072
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього за розділом I	1495	1 648 066	1 775 260
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0

1	2	3	4
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	1615	33 417	21 525
за розрахунками з бюджетом	1620	1 084	2 626
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	8 906	5 664
за розрахунками з оплати праці	1630	18 123	11 923
за одержаними авансами	1635	1 480 080	1 535 666
за розрахунками з учасниками	1640	5 908	5 620
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	2 141	6 976
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	39 101	40 880
Усього за розділом III	1695	1 588 760	1 630 880
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, що утримуються для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	3 236 826	3 406 140

Рівень 3. На основі даних балансу та звіту про фінансові результати (табл. 6.3, 6.4), що наведені нижче, необхідно визначити порядок розрахунку рекомендованих показників платоспроможності та фінансової стійкості юридичної особи – резидента України – учасника банку.

Розрахувати показники платоспроможності та фінансової стійкості юридичної особи – резидента України за даними його балансу станом на перше число місяця, у якому здійснювався внесок до статутного капіталу банку.

За результатами аналізу зробити висновок щодо дотримання юридичною особою – резидентом України рекомендованих показників платоспроможності та фінансової стійкості.

Таблиця 6.3

Баланс (звіт про фінансовий стан)

Статті	Код рядка	на початок періоду	на кінець періоду
1	2	3	4
АКТИВ			
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	797	990
первісна вартість	1001	3 397	3 745
накопичена амортизація	1002	2 600	2 755
Незавершені капітальні інвестиції	1005	35 391	36 374
Основні засоби:	1010	322 054	337 179
первісна вартість	1011	987 376	1 024 274
знос	1012	665 322	687 095
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	86 565	85 799
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	4 391	4 391
Інші необоротні активи	1090	127 044	134 652
Усього за розділом I	1095	576 242	599 385
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	1 174 668	1 386 235
виробничі запаси	1101	627 824	744 020
незавершене виробництво	1102	400 723	492 337
готова продукція	1103	146 073	149 796
товари	1104	68	82
поточні біологічні активи	1110	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	244 491	245 328

Продовження табл. 6.3

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	272 597	292 977
з бюджетом	1135	55 005	63 920
у тому числі з податку на прибуток	1136	15 221	27 840
з нарахованих доходів	1140	387	187
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 901	8 260
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти:	1165	741 612	677 141
готівка	1166	2	0
рахунки в банках	1167	741 610	677 141
Витрати майбутніх періодів	1170	186	95
Інші оборотні активи	1190	169 717	1 326 120
Усього за розділом II	1195	2 660 584	2 806 755
III. Необоротні активи, що утримуються для продажу та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	3 236 826	3 406 140
ПАСИВ			
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	105 624	105 624
Капітал у дооцінках	1405	227 296	227 297
Додатковий капітал	1410	22 204	22 203
Резервний капітал	1415	61 064	61 064
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 231 878	1 359 072
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього за розділом I	1495	1 648 066	1 775 260
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0

1	2	3	4
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	1615	33 417	21 525
за розрахунками з бюджетом	1620	1 084	2 626
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	8 906	5 664
за розрахунками з оплати праці	1630	18 123	11 923
за одержаними авансами	1635	1 480 080	1 535 666
за розрахунками з учасниками	1640	5 908	5 620
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	2 141	6 976
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	39 101	40 880
Усього за розділом III	1695	1 588 760	1 630 880
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, що утримуються для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	3 236 826	3 406 140

Таблиця 6.4

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	755 733	652 916
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	469 742	403 026

1	2	3	4
Валовий: прибуток	2090	285 991	249 890
Валовий: збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	29 078	74 710
Адміністративні витрати	2130	35 325	35 596
Витрати на збут	2150	10 474	4 797
Інші операційні витрати	2180	38 384	88 336
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	230 886	195 871
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	12 977	11 048
Інші доходи	2240	34	421
Фінансові витрати	2250	0	0
Витрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	1 578	1 587
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	242 319	205 753
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-45 423	-38 576
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат : прибуток	2350	196 896	167 177
Чистий фінансовий результат : збиток	2355		

Змістовий модуль 2.

Методи та інструменти регулювання банківської діяльності

Тема 9. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ

Рівень 1. Уявіть ситуацію, що Ви працюєте в департаменті банку регулювання та нагляду. Треба перевірити фінансову дисципліну банку.

ПАТ "Глобус" з зареєстрованим статутним капіталом дорівнює 500 млн грн. За звітній місяць мав такі середньозважені нормативи ліквідності:
 20%>Н4=15,76 % – 1 порушення протягом календарного року;
 40%>Н5=21,55 % – 2 порушення протягом календарного року;
 60%>Н6=35,68 % – 5 порушення протягом календарного року.
 Необхідно визначити розмір штрафу відповідно вимог, що наведено у табл. 6.5.

Таблиця 6.5

Розмір штрафних санкцій за порушення нормативів економічної діяльності

Норматив	Розмір штрафу у % від СК		
	За 1 порушення	За 2	За 3 і більше
Н4, Н5, Н6 (ліквідності)	0,1	0,2	0,5
Н11, Н12 (інвестування)	0,1	0,2	0,5

Рівень 2. Установою Національного банку України на підставі матеріалів інспекційної планової перевірки застосовано до банку письмове застереження. У письмовому застереженні Національний банк висловив банку своє занепокоєння станом його справ, указав на допущені порушення з метою їх усунення та конкретні заходи, яких йому необхідно вжити з метою уникнення ризикової банківської практики та запобігання порушенням нормативно-правових актів із банківської діяльності, установив строки їх усунення, зокрема, щодо:

- усунення порушень банком економічних нормативів;
- виправлення (коригування) фінансової звітності банку за результатами інспекційної планової перевірки.

Визначити порядок застосування Національним банком України до банків письмового застереження.

Пояснити, як повинен діяти банк після отримання письмового застереження Національного банку України.

Рівень 3. Установою Національного банку України на підставі матеріалів інспекційної планової перевірки надіслано до банку лист з вимогою щодо укладення письмової угоди за підписом керівника територіального управління Національного банку України, що містить обов'язкові умови,

які банк зобов'язаний включити до письмової угоди. Зокрема, такі конкретні заходи, спрямовані на поліпшення фінансового стану та усунення виявлених порушень:

складання та виконання графіків формування в повному обсязі резервних фондів і спеціальних резервів під активні операції банків;

розроблення та запровадження положень щодо поліпшення практики кредитування;

прийняття рішення про обмеження розміру кредитів, що надаються пов'язаним особам (інсайдерам) банку.

Визначити порядок укладення Національним банком України письмової угоди з банком.

Пояснити, яким чином повинен діяти банк після отримання листа з вимогою щодо укладення письмової угоди від Національного банку України.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 71 % (144 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (102 години). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; підготовку презентації за заданою проблематикою; пошук (підбір)

та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду				
<i>Тема 1.</i> Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях"	7	Презентація результатів	Основна: [1 – 5; 42]. Додаткова: [6 – 8; 17; 18; 26]
<i>Тема 2.</i> Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду". Підготовка до експрес-контрольної роботи за темами 1 і 2	7	Презентація результатів	Основна: [1 – 3; 38; 42]. Додаткова: [6 – 8; 10 – 13; 16; 17; 19 – 22; 25]

1	2	3	4	5
<i>Тема 3.</i> Створення і реєстрація банків в Україні	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Вимоги та обмеження щодо створення і реєстрація банків в Україні"	7	Експрес-контрольна робота за темами 1 і 2. Презентація результатів	Основна: [1 – 4; 38; 41]. Додаткова: [6 – 8]
<i>Тема 4.</i> Ліцензування банківської діяльності	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Особливості ліцензування діяльності банківських установ". Підготовка до експрес-контрольної роботи за темами 3 і 4	7	Презентація результатів	Основна: [1 – 4; 32; 33; 38; 40; 41]. Додаткова: [6 – 8]
<i>Тема 5.</i> Пруденційний безвізний нагляд за діяльністю банків	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ"	7	Експрес-контрольна робота за темами 3 і 4. Презентація результатів	Основна: [1 – 4; 30; 31; 36]. Додаткова: [6 – 8; 15]
<i>Тема 6.</i> Інспектування банків	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Проведення виїзних інспекційних перевірок банків". Підготовка до поточної контрольної роботи та колоквіуму	7	Презентація результатів	Основна: [1 – 4; 35; 37]. Додаткова: [6 – 8; 14; 15; 29]
Усього за змістовим модулем 1		42		

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2.				
Методи та інструменти регулювання банківської діяльності				
<i>Тема 7.</i> Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Переваги та недоліки методики рейтингової оцінки за системою CAMELS". Підготовка до експрес-контрольної роботи за темою 7	14	Поточна контрольна робота. Колоквіум за модулем 1. Презентація результатів	Основна: [1 – 4; 39]. Додаткова: [6 – 8; 15]
<i>Тема 8.</i> Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Впровадження концепції нагляду на основі ризиків". Підготовка до експрес-контрольної роботи за темою 8	14	Експрес-контрольна робота за темою 7. Презентація результатів	Основна: [1 – 4; 39]. Додаткова: [6 – 8; 15; 23; 24]
<i>Тема 9.</i> Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи". Підготовка до поточної контрольної роботи та колоквіуму	14	Експрес-контрольна робота за темою 8. Презентація результатів	Основна: [1 – 4; 36]. Додаткова: [6 – 8; 27; 38; 39]

1	2	3	4	5
<i>Тема 10.</i> Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка презентації за заданою проблематикою	14	Поточна контрольна робота. Колоквіум за модулем 2. Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 27; 30; 32]
Усього за змістовим модулем 2		56		
<i>Підготовка до екзамену</i>		4		
Усього за модулем		102		

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях

1. Визначте зміст регулювання банківської діяльності.
2. Назвіть функції НБУ.
3. Визначте функції банківського нагляду.
4. Визначте основні принципи ефективного банківського нагляду.
5. Розкрийте зміст методів банківського нагляду.
6. Які саме операції банків потребують особливого контролю з боку центрального банку?
7. Чим обумовлена і в чому полягає специфіка контролю банків за здійсненням своїх операцій?
8. Визначте основні повноваження регулятивно-наглядових органів країн з ринковою економікою.
9. Поясніть роль Базельського комітету з питань банківського нагляду у становленні системи банківського нагляду в Україні.
10. Назвіть основні документи Базельського комітету з питань банківського нагляду.
11. Охарактеризуйте основні принципи ефективного банківського нагляду, розроблені Базельським комітетом з питань банківського нагляду.
12. Поясніть значення Базельських угод про капітал у створенні сприятливих умов для підтримки стійкості банківських систем і попередження фінансових криз.

13. Охарактеризуйте три "компоненти-опори" Базельської угоди про капітал II ("Базеля II").

14. Поясніть вплив Базельської угоди про капітал II ("Базеля II") на банки та економіку.

15. Обґрунтовано доведіть необхідність та визначте завдання банківського регулювання та нагляду в Україні.

16. Визначте повноваження Національного банку України з питань фінансового моніторингу діяльності банків.

17. Визначте форми контролю, які здійснює Національний банк України.

18. Охарактеризуйте форми регулювання банківської діяльності.

Тема 2. Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду

1. Визначте особливості організації банківського нагляду у країнах світу.

2. Назвіть основні функції системи банківського нагляду на рівні відповідних департаментів банківського нагляду Національного банку України та відділів банківського нагляду при територіальних управліннях Національного банку України.

3. Визначте організаційну структуру системи банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

4. Назвіть основні завдання Комісії Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків та Комісії з питань нагляду та регулювання діяльності банків при територіальному управлінні Національного банку України.

5. Визначте склад Служби банківського нагляду.

6. Охарактеризуйте моделі організації систем банківського регулювання та нагляду за об'єктом регулювання.

7. Визначте, для яких країн яка модель організації систем банківського регулювання та нагляду є характерною.

8. Визначте, яка модель організації систем банківського регулювання та нагляду є характерною для України.

9. Охарактеризуйте моделі організації систем банківського регулювання та нагляду за суб'єктом регулювання.

10. Назвіть приклад "змішаної моделі" організації систем банківського регулювання та нагляду за суб'єктом регулювання, що реалізується сьогодні у світі.

11. Назвіть приклад моделі організації систем банківського регулювання та нагляду за суб'єктом регулювання "мегарегулятор", що реалізується сьогодні у світі.

12. Обґрунтуйте необхідність функціонування міжнародної (наднаціональної) моделі регулювання та нагляду.

Тема 3. Створення і реєстрація банків в Україні

1. Визначте порядок та умови створення банків в Україні.

2. Які існують обмеження щодо використання у назві слова "банк"?

3. Які існують обмеження щодо найменування банківської установи?

4. Які обмеження існують щодо учасників банку?

5. Назвіть вимоги та визначте порядок формування статутного капіталу банку.

6. Назвіть суб'єктів та визначте порядок проведення Національним банком України вступного контролю при реєстрації банків.

7. Визначте порядок створення та державної реєстрації банків з іноземним капіталом.

8. Обґрунтовано доведіть необхідність належного регулювання доступу іноземного капіталу до банківської системи України.

9. Вкажіть максимальну частку одного із засновників банківської установи при створенні останньої.

10. Вкажіть мінімальний розмір частки капіталу, що має належати хоча б одному іноземному інвестору, щоб банк вважався банком з іноземним капіталом.

11. У яких організаційно-правових формах можуть створюватися банки в Україні?

12. Визначте порядок створення державного банку в Україні.

13. Визначте умови та порядок відкриття філій та представництв іноземних банків на території України.

14. Які територіально відокремлені структурні підрозділи можуть створювати банки?

15. Що таке філія банку?

16. Що таке представництво банку?

17. Які операції виконує відділення комерційного банку?
18. Визначте нормативно-правові документи, що регламентують створення і реєстрацію банків в Україні.
19. Визначте, які спеціалізовані банки функціонують в Україні.

Тема 4. Ліцензування банківської діяльності

1. Яка основна мета ліцензування банківської діяльності?
2. Які особливості надання ліцензій та дозволів на здійснення операцій з валютою?
3. Дайте визначення поняття генеральної банківської ліцензії та ліцензії на здійснення банківських операцій.
4. Що таке письмовий дозвіл на здійснення банківських операцій?
5. Назвіть основні причини, які змушують НБУ відізвати ліцензію на здійснення банківських операцій.
6. Назвіть суб'єктів та визначте порядок проведення Національним банком України вступного контролю при ліцензуванні банків.
7. Назвіть операції, що можуть виконувати банки на підставі отриманих банківської ліцензії та письмового дозволу.
8. Визначте умови отримання банківської ліцензії та письмового дозволу на здійснення банківських операцій.
9. Поясніть особливості видачі банківській корпорації банківської ліцензії, письмового дозволу та ліцензій на виконання окремих операцій.
10. Назвіть основні причини, які змушують НБУ відізвати ліцензію на здійснення банківських операцій.
11. Яким чином розмір регулятивного капіталу банку впливає на рішення про надання ліцензії?
12. Визначте умови розширення ліцензії функціонуючого банку.
13. Які типові документи подає банк для отримання банківської ліцензії?
14. Які спеціальні документи подає банк для отримання банківської ліцензії?
15. Протягом якого строку територіальне управління НБУ розглядає поданий банком пакет документів для видачі ліцензії?
16. Який орган і в який строк приймає остаточне рішення про видачу банківської ліцензії?
17. Чи може банківська ліцензія передаватися третім особам?
18. За яких умов філії банків мають право здійснювати операції?

19. Який документ головного банку надає філії право здійснювати операції?

20. За яких умов може бути виписаний письмовий дозвіл головного банку на виконання операцій філії?

Тема 5. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків

1. Назвіть суб'єктів та визначте порядок проведення Національним банком України попереднього контролю на етапі безвиїзного нагляду за діяльністю банків.

2. Визначте завдання попереднього контролю на етапі безвиїзного нагляду за діяльністю банків.

3. Назвіть вимоги щодо складання та подання банками до Національного банку України форм фінансової та статистичної звітності.

4. Назвіть елементи основного капіталу банку.

5. Назвіть елементи додаткового капіталу банку.

6. Які обмеження накладаються на капітал 2-го рівня?

7. Назвіть економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання банками згідно з "Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні".

8. Поясніть особливості встановлення значень економічних нормативів для спеціалізованих банків.

9. Визначте порядок здійснення контролю за дотриманням банками вимог щодо регулятивного капіталу банків та економічних нормативів.

10. В яких випадках встановлюються для банків спеціальні значення економічних нормативів?

11. Охарактеризуйте порушення, за результатами виявлення яких НБУ має право встановлювати підвищені значення економічних нормативів.

12. Що таке капіталізація банківської установи?

13. Яка мінімальна сума встановлена для залучених коштів на умовах субординованого боргу?

14. Назвіть основні вимоги до залучення коштів на умовах субординованого боргу.

15. Як розраховується норматив платоспроможності банку?

16. Назвіть деякі статті активів зі ступенем ризику 0 %, 50 %, 100 %.

17. Як розраховується норматив адекватності основного капіталу?

18. Що таке ліквідність банку?

19. Як розраховуються нормативи миттєвої, поточної та коротко-строкової ліквідності?
20. Хто такі інсайдери комерційного банку?
21. Як розраховується норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента?
22. Як розраховується норматив великих кредитних ризиків?
23. Як розраховується норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру?
24. Як розраховуються норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам?
25. Що таке прямі інвестиції банків?
26. Як розраховується норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою?
27. Як розраховується норматив загальної суми інвестування?

Тема 6. Інспектування банків

1. Назвіть суб'єктів та визначте порядок проведення Національним банком України поточного контролю в процесі виїзного інспектування банків.
2. Визначте завдання поточного контролю в процесі виїзного інспектування банків.
3. Назвіть види та визначте об'єкти інспекційних перевірок.
4. Визначте порядок складання планів інспектування. Поясніть особливості складання річного та квартального планів інспекційних перевірок.
5. Назвіть етапи та визначте порядок проведення інспекційних перевірок.
6. Поясніть особливості оформлення результатів інспектування.
7. Який порядок проведення інспекційної перевірки?
8. За яких підстав НБУ може прийняти рішення про проведення позапланової перевірки?
9. У яких випадках здійснюється різновид перевірки банку – вступний контроль?
10. Яким перевіркам підлягають філії банку?
11. Які основні заходи містить процес підготовки до проведення інспектування?
12. Визначте роль та завдання служби внутрішнього аудиту банку.

13. Які організації мають право здійснювати зовнішній аудит комерційного банку?
14. Які види банківської діяльності перевіряються зовнішнім аудитором?
15. Назвіть функціональні завдання служби внутрішнього аудиту комерційного банку.
16. Що таке стандарти внутрішнього аудиту?
17. Назвіть основні стандарти служби внутрішнього аудиту комерційного банку.
18. Назвіть головні об'єкти внутрішнього аудиторського контролю.
19. Назвіть фактори ризику, на які необхідно звернути увагу під час проведення перевірок внутрішнього аудиту.
20. Якому керівному органу банку подаються звіти про результати діяльності служби внутрішнього аудиту?
21. Який документ складається за результатами перевірки служби внутрішнього аудиту?
22. Протягом якого строку після закінчення перевірки надсилається до НБУ звіт про комплексне інспектування?

Тема 7. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS

1. У чому полягає економічна сутність поняття рейтингової оцінки?
2. Визначте мету оцінки діяльності банків за рейтинговою системою.
3. Назвіть основні компоненти рейтингової системи CAMELS.
4. Визначте фактори, які впливають на визначення рейтингових оцінок компонентів рейтингової системи CAMELS.
5. Поясніть порядок визначення комплексної рейтингової оцінки фінансового стану банку за системою CAMELS.
6. Який стан мають банки, які дістали комплексну рейтингову оцінку "4" або "5"?
7. Який стан мають банки, які дістали комплексну рейтингову оцінку "1" або "2"?
8. Який стан мають банки, які дістали комплексну рейтингову оцінку "3"?
9. Визначте порядок затвердження рейтингу банку, встановленого за результатами інспекційної перевірки.
10. На основі яких матеріалів визначається комплексний рейтинг банку?

Тема 8. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків

1. Поясніть сутність ризиків банківської діяльності. Назвіть їхні види.
2. Обґрунтуйте необхідність застосування концепції ризику в процесі банківського нагляду.
3. Визначте стандарти достатності капіталу на покриття ризиків згідно з Базельськими угодами про капітал.
4. Визначте підходи до оцінки ризиків згідно з Базельською угодою про капітал II.
5. Поясніть особливості використання підходів до розрахунку кредитного ризику згідно з Базельською угодою про капітал II.
6. Поясніть особливості нагляду за діяльністю банків на основі оцінки ризиків за "Системою оцінки ризиків".
7. Визначте порядок вимірювання та оцінки ризиків банківської діяльності за "Системою оцінки ризиків".
8. Поясніть особливості вимірювання та оцінки фінансових ризиків банківської діяльності за "Системою оцінки ризиків".
9. Поясніть особливості вимірювання та оцінки нефінансових ризиків банківської діяльності за "Системою оцінки ризиків".
10. Визначте учасників процесу та інфраструктуру корпоративного управління ризиками в банках України.
11. Які вимоги до систем управління ризиками в банках України?

Тема 9. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ

1. У яких випадках НБУ може використовувати такий захід впливу як письмове застереження?
2. У який строк комерційний банк повинен подати відповідь на письмове застереження НБУ?
3. Які конкретні заходи щодо поліпшення фінансового стану банку можуть відобразитися у письмовій угоді?
4. У яких випадках до комерційного банку застосовується такий захід впливу як прийняття програми фінансового оздоровлення?
5. Ким здійснюється контроль за виконанням банком програми фінансового оздоровлення?
6. У якому випадку програма фінансового оздоровлення вважається завершеною?
7. Які нормативи і в яких випадках має право підвищувати Національний банк?

8. Назвіть випадки, в яких Національний банк має право видати розпорядження:

про зупинення виплати дивідендів чи розподілу капіталу в будь-якій іншій формі;

щодо встановлення для банків підвищених економічних нормативів; щодо підвищення резервів на покриття можливих збитків за кредитами та іншими активами;

щодо обмеження, зупинення чи припинення проведення окремих видів здійснюваних банком операцій з високим рівнем ризику;

щодо заборони надання бланкових (незабезпечених) кредитів;

щодо накладання штрафів на банки;

щодо тимчасової, до усунення порушення, заборони власнику істотної участі в банку використовувати право голосу придбаних акцій (часток, паїв);

щодо тимчасового, до усунення порушення, відсторонення посадової особи банку від посади;

щодо примусової реорганізації банку.

9. Які є особливості застосування заходів впливу до банків за порушення, виявлені в діяльності філій банків?

10. Назвіть підстави та визначте порядок призначення тимчасової адміністрації.

11. Назвіть підстави та визначте порядок відкликання банківської ліцензії та ініціювання Національним банком процедури ліквідації банку.

12. На які банки штрафи не накладаються?

13. У яких випадках НБУ має право прийняти рішення про примусову реорганізацію банку?

14. З якою метою Національний банк призначає тимчасову адміністрацію банку?

15. У яких випадках НБУ має право призначати тимчасову адміністрацію банку?

16. Що таке реорганізація банку та які види реорганізації існують?

17. Протягом якого періоду має бути завершена процедура ліквідації банку?

18. У якій черговості задовольняються вимоги кредиторів у випадку ліквідації банку?

19. У який спосіб задовольняються вимоги кожної наступної черги кредиторів при ліквідації банку?

20. Як задовольняються вимоги однієї черги у разі недостатності коштів, одержаних від продажу майна банку-банкрута?

Тема 10. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації

1. Визначте сучасні проблеми банківського нагляду в Україні.
2. Розкрийте основні положення Комплексної програми реформування вітчизняної банківської системи згідно із стандартами ЄС.
3. Охарактеризуйте дотримання банками України вимог угоди Базель 2.
4. Яким чином функціонування банківської системи України має відповідати євростандартам та вимогам ЄС?
5. Обґрунтуйте доцільність чи недоцільність реорганізації діючої моделі організації банківського регулювання та нагляду в Україні відповідно до загальноєвропейських та світових тенденцій об'єднання наглядових органів за діяльністю фінансового сектору.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, рольові ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 9.1 і 9.2).

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях	<i>Міні-лекція</i> з питання "Необхідність застосування банківського нагляду та регулювання банківської діяльності в Україні", банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Доцільність реорганізації діючої моделі організації банківського регулювання та нагляду в Україні відповідно до загальноєвропейських та світових тенденцій об'єднання наглядових органів за діяльністю фінансового сектору", банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Створення і реєстрація банків в Україні	<i>Лекція проблемного характеру</i> з питання "Необхідність регулювання доступу іноземного капіталу до банківської системи України", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Ліцензування банківської діяльності	<i>Міні-лекція</i> з питання "Умови надання письмового дозволу НБУ на здійснення окремих операцій", банки візуального супроводу
<i>Тема 5.</i> Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків	<i>Лекція проблемного характеру</i> з питання "Необхідність застосування економічних нормативів для регламентації діяльності банківської установи", банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Інспектування банків	<i>Міні-лекція</i> з питання "Організація внутрішнього аудиту в банку та його інспектування", банки візуального супроводу
<i>Тема 7.</i> Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS	<i>Лекція проблемного характеру</i> з питання "Особливості та обмеження методики CAMELS", банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	<i>Лекція проблемного характеру</i> з питання "Необхідність нагляду на основі оцінки ризиків", банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	<i>Міні-лекція</i> з питання "Основні заходи програми фінансового оздоровлення банку", банки візуального супроводу
<i>Тема 10.</i> Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	<i>Лекція проблемного характеру</i> з питання "Відповідність євро стандартам та вимогам ЄС щодо функціонування банківської системи України", банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Теоретичні засади регулювання	Семінарське заняття. Тема: "Необхідність застосування банківського нагляду та	Семінари-дискусії, презентації

1	2	3
діяльності банків на міжнародному та національному рівнях	регулювання банківської діяльності в Україні"	
<i>Тема 2.</i> Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду: зарубіжний та вітчизняний досвід"	Робота в малих групах, презентації
<i>Тема 3.</i> Створення і реєстрація банків в Україні	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Вимоги та обмеження щодо створення і реєстрація банків в Україні"	<i>Рольова гра</i> , презентації
<i>Тема 4.</i> Ліцензування банківської діяльності	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Особливості ліцензування діяльності банківських установ"	<i>Рольова гра</i> , презентації
<i>Тема 5.</i> Пруденційний безвізний нагляд за діяльністю банків	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 6.</i> Інспектування банків	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Порівняння інспектування з безвізним наглядом та аудитом"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 7.</i> Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Переваги та недоліки методики рейтингової оцінки за системою CAMELS"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 8.</i> Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Особливості впровадження концепції нагляду на основі ризиків"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 9.</i> Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 10.</i> Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Напрями регулювання банківської діяльності в умовах євроінтеграції та глобалізації"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

проведення презентації за заданою тематикою;

проведення контрольної експрес-роботи;

проведення поточної контрольної роботи.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквіуму. **Колоквіум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового

засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність розрахунків при вирішенні завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності виконання завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Поточна контрольна робота проводиться 2 рази за семестр. Завдання складається з тестів, які включають запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Колоквіум проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання презентації є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не

склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі *екзаменаційної "Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Освітньо-кваліфікаційний рівень "магістр"
Спеціальність 8.03050802 "Банківська справа". Семестр ІХ
Навчальна дисципліна "Банківське регулювання та нагляд"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (стереотипне). Для отримання ліцензії ПАТ "Монарх банк", який було зареєстровано 25.04.2013 р., до територіального управління НБУ подано повний пакет документів 01.05.2014 р.

Вкажіть, яке рішення прийме територіальне управління НБУ.

Завдання 2 (стереотипне). Територіальне управління НБУ до реєстрації відкрило банку ПАТ "Полонез" тимчасовий рахунок для формування статутного капіталу.

Акціонери-засновники мають намір як плату до вказаного фонду внести споруди, устаткування, грошові кошти, нематеріальні активи, іноземну валюту, цінні папери, що емітовані третіми суб'єктами і мають ринковий курс, а також судна, повітряні апарати, рідкісноземельні метали, право на користування товарним знаком і одержані кредити.

Проаналізуйте джерела формування статутного фонду, зробіть необхідний висновок і проконсультуйте керівництво банку з цього приводу.

Завдання 3 (діагностичне). Уявіть ситуацію, що ви працюєте в департаменті банку регулювання та нагляду. Треба перевірити фінансову дисципліну банку. ПАТ "Глобус" із зареєстрованим статутним капіталом дорівнює 500 млн грн. За звітній місяць мав такі середньозважені нормативи ліквідності:

20 % > Н4 = 15,76 % – 1 порушення протягом календарного року;

40 % > Н5 = 21,55 % – 2 порушення протягом календарного року;

60 % > Н6 = 35,68 % – 5 порушення протягом календарного року.

Необхідно визначити розмір штрафу відповідно до вимог, які наведені у табл. 1.

Розмір штрафних санкцій за порушення нормативів економічної діяльності

Норматив	Розмір штрафу у % від СК		
	За 1 порушення	За 2	За 3 і більше
Н4,Н5,Н6 (ліквідності)	0,1	0,2	0,5
Н11,Н12 (інвестування)	0,1	0,2	0,5

Завдання 4 (діагностичне). Установою Національного банку України на підставі матеріалів інспекційної планової перевірки застосовано до банку письмове застереження. У письмовому застереженні Національний банк висловив банку своє занепокоєння станом його справ, указав на допущені порушення з метою їх усунення та конкретні заходи, яких йому необхідно вжити з метою уникнення ризикової банківської практики та запобігання порушенням нормативно-правових актів із банківської діяльності, установив строки їх усунення, зокрема, щодо:

усунення порушень банком економічних нормативів;
виправлення (коригування) фінансової звітності банку за результатами інспекційної планової перевірки.

Визначити порядок застосування Національним банком України до банків письмового застереження.

Пояснити, як повинен діяти банк після отримання письмового застереження Національного банку України.

Завдання 5 (евристичне). На основі звіту про фінансовий стан (табл. 2) визначте, яку суму кредиту може надати ПАТ "Дельта Банк" без порушення нормативів ліквідності.

**Звіт про фінансовий стан (Баланс) ПАТ "Дельта Банк"
за 1 квартал 2014 року, тис. грн**

Найменування статті	Звітний період	Попередній період
1	2	3
АКТИВИ		
Грошові кошти та їх еквіваленти	6 074 337	4 834 369

Продовження табл. 2

1	2	3
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку	266 246	526 586
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	14 183	869 150
Кошти в інших банках, у т. ч.:	700 347	542 828
в іноземній валюті	423 307	305 811
резерви під знецінення коштів в інших банках	-4 544	-1 948
Кредити та заборгованість клієнтів, у т.ч.:	45 011 996	40 109 664
кредити та заборгованість юридичних осіб, у т. ч.:	23 647 771	20 638 625
в іноземній валюті	12 551 692	9 410 131
резерви під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів	-1 063 438	-807 552
кредити та заборгованість фізичних осіб, у т. ч.:	21 364 225	19 471 039
в іноземній валюті	3 554 446	2 500 324
резерви під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів	-2 486 277	-2 302 724
Цінні папери в портфелі банку на продаж, у т. ч.:	6 502 543	5 160 469
резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-11 329	-11 329
Інвестиційна нерухомість	1 920 682	1 897 093
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	5 897	6 542
Відстрочений податковий актив	8 725	0
Основні засоби та нематеріальні активи	572 343	555 767
Інші фінансові активи, у т. ч.:	626 343	493 624
резерви під інші фінансові активи	-473 329	-383 645
Інші активи, у т. ч.:	77 322	63 280
резерви під інші активи	-2 922	-3 400
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	336 343	239 046
Усього активів, у т. ч.:	62 117 937	55 298 418
в іноземній валюті	24 138 615	16 651 156
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків, у т. ч.:	15 480 318	11 968 663
в іноземній валюті	2 745 176	2 582 648
Кошти клієнтів, у т. ч.:	37 167 638	36 126 458
кошти юридичних осіб, у т. ч.:	10 570 764	9 991 097
в іноземній валюті	4 480 111	2 554 464
кошти юридичних осіб на вимогу, у т. ч.:	6 645 308	3 960 719
в іноземній валюті	2 939 606	1 347 359
кошти фізичних осіб, у т. ч.:	26 596 874	26 135 361
в іноземній валюті	12 951 699	10 938 213
кошти фізичних осіб на вимогу, у т. ч.:	4 207 000	3 358 604
в іноземній валюті	2 590 002	1 271 858
Боргові цінні папери, емітовані банком, у т. ч.:	1 224 426	1 215 257

1	2	3
в іноземній валюті	66 869	48 790
Інші залучені кошти	20 586	112 167
Відстрочені податкові зобов'язання	0	407
Резерви за зобов'язаннями	459	697
Інші фінансові зобов'язання	1 017 592	508 773
Інші зобов'язання	93 969	105 877
Субординований борг	2 649 576	1 934 775
Усього зобов'язань, у т. ч.:	57 654 564	51 973 074
в іноземній валюті	22 915 583	18 220 709
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	2 327 000	2 327 000
Незареєстровані внески до статутного капіталу	988 485	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	375 267	302 701
Резервні та інші фонди банку	665 497	665 497
Резерви переоцінки	107 124	30 146
Усього власного капіталу	4 463 373	3 325 344
Усього зобов'язань та власного капіталу	62 117 937	55 298 418

Затверджено на засіданні
кафедри банківської справи ХНЕУ ім. С. Кузнеця.
Протокол № ___ від "___" _____ 20___ р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (2 бали):

2 бали – за наявність і ґрунтовність відповіді із чітким посиланням на відповідні статті нормативно-законодавчих документів;

1,5 бала – за наявність і ґрунтовність відповіді;

1 бал – надано необґрунтовану, проте правильну відповідь.

Завдання 2 (5 балів):

5 балів – розгорнутий, вичерпний виклад змісту наведеної в питанні проблеми із чітким посиланням на відповідні статті нормативно-законодавчих документів;

4 бали – вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, з чітким володінням понятійним апаратом та знанням нормативно-законодавчої бази щодо реєстрації та ліцензування банківських установ, з наявністю повних висновків;

3 бали – вирішення завдання концептуально правильно, загальний підхід до вирішення завдання свідчить про володіння студентом матеріалом, але допущені механічні чи незначні помилки;

2 бали – надано неповну відповідь, з допущенням неточностей (помилки) або нерозумінням деяких пунктів завдання;

1 бал – надано відповідь зі значною кількістю неточностей (помилки), проте з висвітленням всіх пунктів завдання.

Завдання 3 (8 балів):

8 – 7 балів – виконано правильно всі дії за правильним алгоритмом і надано повні пояснення та зроблено висновки. Підхід до вирішення завдання свідчить про повне володіння студентом матеріалом;

6 – 5 балів – наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почато розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки;

4 – 3 бали – надано неповну відповідь, з допущенням неточностей (помилки) або нерозумінням деяких пунктів завдання;

2 – 1 бал – завдання не вирішено, формули не наведені, подані початкові елементи алгоритму розв'язання.

Завдання 4 (10 балів):

10 – 9 – вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, з чітким володінням понятійним апаратом та знанням нормативно-законодавчої бази щодо інспектування банківських установ, з наявністю повних висновків із чітким посиланням на відповідні статті нормативно-законодавчих документів;

8 – 7 – вирішення завдання концептуально правильно, загальний підхід до вирішення завдання свідчить про володіння студентом матеріалом, але допущені помилки;

6 – 5 – надано неповну відповідь, з допущенням неточностей (помилки) або нерозумінням деяких пунктів завдання;

4 – 3 – надано відповідь зі значною кількістю неточностей (помилки), проте з висвітленням всіх пунктів завдання;

2 – 1 – завдання не вирішено, подані початкові елементи алгоритму розв'язання.

Завдання 5 (15 балів):

15 – 14 – завдання виконані як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. При виконанні завдань студент застосовує системні знання навчального матеріалу, робить аргументовані та обґрунтовані висновки щодо отриманих результатів. При розкритті запитання дотримано логіку, структуру та стиль викладення матеріалу, обґрунтовано позицію автора щодо розглянутої проблеми, наведено основні напрямки її вирішення;

13 – 10 – концептуально правильне вирішення завдання, наявність повних висновків, причому продемонстровані системні знання навчального матеріалу, проте у розрахунку деяких показників допущені незначні неточності;

9 – 7 – у процесі виконання завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, знає алгоритм дій, при цьому припускається помилок та робить не достатньо повні висновки, проте методичний підхід до вирішення завдання є правильним, і достатня кількість розрахунків є правильними;

6 – 4 – при розв'язанні завдання мають місце частково помилкові аргументації щодо вибору складових, необхідних для розрахунку коефіцієнтів (нормативів), розпочато виконання завдання без аргументації дій та наявності комплексного бачення аналітичного процесу, припущені концептуальні помилки;

3 – 1 – при вирішенні завдання спостерігається неопанування значної частини програмного матеріалу, якщо студент не може правильно виконати завдання, стикається зі значними труднощами в процесі розрахунку нормативів ліквідності, не може зробити висновки за його результатами.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год	Методи та форми навчання		ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей			
					Форми контролю	Максимальний бал		
1	2	3	4		5	6		
Змістовий модуль 1.						21		
Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду						21		
ОЗМІБРН 1	Визначати та характеризувати теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Теоретичні засади Регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях. Тема 2. Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях": 1. Основні причини, що змушують державу взяти на себе функцію банківського нагляду. 2. Превентивні та протекційні заходи по регулюванню банківської діяльності. 3. Діяльність Базельського комітету з банківського нагляду	Активна участь у занятті	1,5
			СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях"	Перевірка домашніх завдань	1,5
			Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду: зарубіжний та вітчизняний досвід": 1. Основні принципи організації банківського нагляду. 2. Моделі організації банківського регулювання та нагляду	Активна участь у занятті	1,5

1	2	3	4	5	6			
		СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до семінарського заняття "Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду". Підготовка до експрес-контрольної роботи за темами 1 і 2	Перевірка домашніх завдань	1,5	
ОЗМІРН 2	Здійснювати процедуру створення державної реєстрації банків та ліцензування їх діяльності	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Створення і реєстрація банків в Україні. Тема 4. Ліцензування банківської діяльності	Експрес-контрольна робота за попередньою темою	0,5
				2	Практичне заняття	Рольова гра "Створення та реєстрація банківської установи в Україні"	Активна участь у занятті	1,5
		СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до семінарського заняття "Вимоги та обмеження щодо створення і реєстрації банків в Україні"	Перевірка домашніх завдань	1,5	
		Ауд.	2	Практичне заняття	Рольова гра "Ліцензування та надання письмових дозволів банківським установам в Україні"	Активна участь у занятті	1,5	
		СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до семінарського заняття "Особливості ліцензування діяльності банківських установ". Підготовка до експрес-контрольної роботи за темами 3 і 4	Перевірка домашніх завдань	1,5	
		Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків. Тема 6. Інспектування банків	Експрес-контрольна робота за попередньою темою	1	
			2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ": 1. Форми звітностей банку, що подаються до НБУ. 2. Методика розрахунку економічних нормативів. 3. Вимоги НБУ до значень економічних нормативів. Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у занятті	1,5	

1	2	3	4	5	6			
ОЗМІБРН 3	Здійснювати безвізний нагляд та виїзне інспектування банків	5	Ауд.	2	Семінарське заняття Тема семінарського заняття "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ": 4. Статус спеціалізованого банку. 5. Дії НБУ у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів. Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у занятті	1,5	
			СРС	7	Підготовка до занять Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до семінарського заняття "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ"	Перевірка домашніх завдань	1,5	
		6	Ауд.	2	Семінарське заняття Тема семінарського заняття "Проведення виїзних інспекційних перевірок банків": 1. Порівняння інспектування з безвізним наглядом та аудитом. 2. Фази процесу виїзного інспектування та "паспорту нагляду" банку. 3. Етапи виїзної інспекційної перевірки. 4. Роль служби внутрішнього аудиту банківської установи у процесі інспектування. Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у занятті	1,5	
			СРС	7	Підготовка до занять Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до семінарського заняття "Проведення виїзних інспекційних перевірок банків". Підготовка до поточної контрольної роботи та колоквиуму	Перевірка домашніх завдань	1,5	
		Змістовий модуль 2.					39	
		Методи та інструменти нагляду та регулювання банківської діяльності						
		7	Ауд.	2	Лекція	Поточна контрольна робота за змістовним модулем 1	контрольна робота	4
				2	Практичне заняття	Тема 7. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS КОЛОКВІУМ за ЗМІСТОВНИМ МОДУЛЕМ 1	Колоквиум	5
			СРС	6	Підготовка до занять Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття "Переваги та недоліки методики рейтингової оцінки за системою CAMELS"	Перевірка домашніх завдань	1,5	

1		2	3		4	5	6	
		8	Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Переваги та недоліки методики рейтингової оцінки за системою CAMELS": 1. Особливості та обмеження методики CAMELS. 2. Проблеми та перспективи рейтингової оцінки банків України. Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у занятті	1,5
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття. Підготовка до експрес-контрольної роботи за темою 7		
ОЗМІБРН 4	Здійснювати банківський нагляд на основі оцінки ризиків та застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	Експрес-контроль на робота за попередньою темою	1
			Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Впровадження концепції нагляду на основі ризиків": 1. Концептуальні засади формування системи нагляду на основі ризиків. 2. Класифікація ризиків банківської установи. 3. Вимірювання і оцінка фінансових ризиків за "Системою оцінки ризиків"	Активна участь у занятті	1,5
		СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття "Впровадження концепції нагляду на основі ризиків"	Перевірка домашніх завдань	1,5	
		Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Впровадження концепції нагляду на основі ризиків": 4. Принципи корпоративного управління та ризик-менеджменту в банках. 5. Оцінка систем управління ризиками банківської діяльності	Активна участь у занятті	1,5	
		10	СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до семінарського заняття "Впровадження концепції нагляду на основі ризиків". Підготовка до експрес-контрольної роботи за темою 8	Перевірка домашніх завдань	1,5
			Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Експрес-контроль на робота за попередньою темою	1

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6				
ОЗМІБРН 4	Здійснювати банківський нагляд на основі оцінки ризиків та застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства	11	Ауд.	2	Семінарське заняття Тема семінарського заняття "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи": 1. Особливості здійснення (застосування) заходів впливу попереднього реагування на банківські порушення. 2. Специфіка реалізації примусових заходів впливу на банківські порушення	Активна участь у занятті	1,5		
			СРС	7	Підготовка до занять Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до семінарського заняття "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи". Підготовка до поточної контрольної роботи та колоквіуму	Перевірка домашніх завдань	1,5		
		12	Ауд.		Практичне заняття Вирішення практичних завдань за темою	Активна участь у занятті	1,5		
			СРС		Підготовка до занять Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття. Підготовка до поточної контрольної роботи та колоквіуму	Перевірка домашніх завдань	1,5		
		ОЗМІБРН 5	Визначати напрями розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	13	Ауд.	2	Лекція Поточна контрольна робота за змістовим модулем 1 Тема 10. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Поточна контрольна робота	4
						2	Практичне заняття КОЛОКВІУМ за ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1	Колоквіум	5
СРС	7			Підготовка до занять Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка презентації за заданою проблематикою					
14	Ауд.			2	Практичне заняття Презентація за темою "Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації"	Презентація	4		
	СРС	7	Підготовка до занять Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка презентації за заданою проблематикою						
СЕСІЯ	Ауд.	К	Передекзаменаційна консультація Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40				
	СРС	4	Підготовка до екзамену Повторення матеріалів змістових модулів						
Усього годин		180	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100			
з них									
аудиторні		42	41 %	поточний контроль		60			
самостійна робота		102	59 %	підсумковий контроль		40			

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
4	4	3,5	3,5	3	3	3	7	7	4		
Колоквіум					Колоквіум						
5					5						
Поточна контрольна робота					Поточна контрольна робота						
4					4						

Примітка. T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семинарські заняття	Перевірка домашнього завдання	Презентація	Експрес-контрольна робота	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього	
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду	Тема 1	1 тиждень	0,5	–	1,5	1,5	–	–	–	3,5	
	Тема 2	2 тиждень	0,5	–	1,5	1,5	–	–	–	3,5	
	Тема 3	3 тиждень	–	1,5	–	1,5	–	0,5	–	3,5	
	Тема 4	4 тиждень	–	1,5	–	1,5	–	0,5	–	3,5	
	Тема 5	5 тиждень	–	–	1,5	1,5	–	0,5	–	3,5	
	Тема 6	6 тиждень	–	–	1,5	1,5	–	0,5	–	3,5	
Змістовий модуль 2. Методи та інструменти нагляду та регулювання банківської діяльності	Тема 7	7 тиждень	–	–	–	–	–	4	5	9	
		8 тиждень	–	1,5	–	1,5	–	–	–	3	
	Тема 8	9 тиждень	–	–	1,5	1,5	–	1	–	–	4
		10 тиждень	–	1,5	–	1,5	–	–	–	–	3
	Тема 9	11 тиждень	–	–	1,5	1,5	–	1	–	–	4
		12 тиждень	–	1,5	–	1,5	–	–	–	–	3
	Тема 10	13 тиждень	–	–	–	–	–	–	4	5	9
		14 тиждень	–	–	–	–	4	–	–	–	4
Усього			1	7,5	9	16,5	4	4	8	10	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 503 с.
2. Коваленко В. В. Банківський нагляд : навч. посіб. / В. В. Коваленко. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 262 с.
3. Міщенко В. І. Банківський нагляд : підручник / В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – К. : Центр наук. дослідж. НБУ ; Ун-т банк. справи НБУ, 2010. – 497 с.
4. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – С. 30.
5. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 29. – С. 238.

12.2. Додаткова

6. Банківська система України : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина та ін. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 187 с.

7. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія / О. В. Дзюблюк, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль : Астон, 2012. – 358 с.

8. Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика : монографія / Л. М. Єріс, Л. М. Алексенко, Л. В. Кузнецова та ін. ; за заг. ред. В. В. Коваленко. – Одеса : Атлант, 2013. – 492 с.

9. Бойківська Л. І. Методи оцінок банківських ризиків / Л. І. Бойківська // Актуальні проблеми розвитку регіону. – 2009. – № 5. – С. 164–168.

10. Гойванюк М. П. Міжнародний досвід організації систем регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ / М. П. Гойванюк // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць ; вип. 32. – Суми : УФБС НБУ, 2011 р. – С. 333–341.

11. Гойванюк М. П. Необхідність регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівні / М. П. Гойванюк // Економіка та ефективна організація фінансових та виробничих процесів : міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 жовт. 2011 р.) – К. : Аналіт. центр "Нова економіка", 2011. – С. 101–104.

12. Гойванюк М. П. Організаційна побудова системи банківського регулювання / М. П. Гойванюк // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : VI Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 трав. 2011 р.) – Суми : УФБС НБУ, – 2011. – С. 156–159.

13. Жежерун Ю. В. Зарубіжний досвід забезпечення безпеки банківської діяльності / Ю. В. Жежерун // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Актуальні питання безпеки фінансової системи держави" (м. Харків, 21 лютого 2014 року). – Х. 2014.

14. Жидовська Н. М. Організація внутрішнього аудиту в банку та його інспектування / Н. М. Жидовська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) . – 2013. – № 1(1). – С. 175–183.

15. Заруцька О. П. Банківський нагляд з використанням структурно-функціонального аналізу: теорія, світовий і вітчизняний досвід [Текст] : монографія / О. П. Заруцька. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2013. – 379 с.

16. Комарницька Л. Міжнародний та вітчизняний досвід організації систем банківського регулювання та нагляду / Л. Комарницька // Матеріали I-ої міжнародної наукової Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених "Стратегічні орієнтири розвитку економіки України" (Львів, 27 лютого 2013 р.). – Львів, 2013. – С. 111–112.

17. Линников А. С. Правовое регулирование банковской деятельности и банковский надзор в Европейском Союзе : монография / А. С. Линников. – М. : Статут, 2009. – 189 с.

18. Міщенко В. Базель III: нові підходи до регулювання банківського сектору / В. Міщенко, А. Незнакова // Вісник НБУ. – 2011. – № 1. – С. 4–9.

19. Науменкова С. Нові тенденції в механізмі регулювання фінансового сектору / С. Науменкова // Вісник НБУ. – 2011. – № 12. – С. 4–11.

20. Науменкова С. В. Система регулювання ринків фінансових послуг зарубіжних країн : навч. посіб. / С. В. Науменкова, В. І. Міщенко. – К. : Центр наук. досліджень НБУ : Ун-т банків. справи НБУ, 2010. – 170 с.

21. Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів : монографія / Л. О. Примостка, М. М. Діба, О. О. Чуб та ін. ; ред.: Л. О. Примостка ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2012. – 459 с.

22. Родзинский Ю. Л. Банковская деятельность. Регулирование и надзор: Сравнительный анализ денежно-кредитного регулирования и контроля США и России : монография / Ю. Л. Родзинский. – СПб. : Альфа, 2000. – 110 с.

23. Управління банківськими ризиками : навч. посіб. / Л. О. Примостка, П. М. Чуб, Г. Т. Карчева та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – К. : КНЕУ, 2007. – 600 с.

24. Управління ризиками банків : монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012. – 283 с.

25. Финансовый надзор в России и Германии: Международный опыт и актуальные тенденции / под общ. ред. Э. Маркварта, И. Короленко. – М., 2007. – 234 с.

26. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету : монографія / О. Хаб'юк. – Івано-Франківськ : ОІППО; Снятин : ПрутПринт, 2008. – 260 с.

27. Чернадчук В. Д. Заходи впливу Національного банку України за порушення банківського законодавства: поняття та види / В. Д. Чернадчук // Держава та регіони. Сер. : Право . – 2014. – № 2. – С. 38–43.

28. Чернадчук В. Д. "Непримусові" заходи впливу Національного банку України за порушення банківського законодавства : питання теорії та практики / В. Д. Чернадчук // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 8. – С. 63–66.

29. Чепелюк Г. Економічно-правові засади взаємодії зовнішніх аудиторів та інспекторів банківського нагляду / Г. Чепелюк // Вісник національного банку України. – Київ, 2014. – № 1. – С. 37–40.

12.3. Інформаційні ресурси

30. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. за №368 [Електронний ресурс] / Документ v0503500-14 , редакція від 19.08.2014 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

31. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 24.11.2011 р. № 373 [Електронний ресурс] / Документ z0169-13, редакція від 29.12.2012 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

32. Лист Національного банку України "Щодо розширення комерційним банкам ліцензії на здійснення банківських операцій" від 02.07.98 № 41-212/1220-4817 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v4817500-98>.

33. Методичні вказівки з інспектування банків "Система оцінки ризиків", затверджене Постановою Правління НБУ від 15.03.2004 р. № 104; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ v0104500-04, редакція від 15.03.2004 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04>.

34. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

35. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

36. Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 20.03.1998 р. № 114; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ z1055-01, редакція від 03.12.2001 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0548500-98>.

37. Про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 22.09.2014 р. № 593 [Електронний ресурс] / Документ z1590-12, редакція від 22.09.2014 р., чинний; до-

ступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12/page>.

38. Про планування та порядок проведення інспекційних перевірок : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 30.09.2014 р. № 614 [Електронний ресурс] / Документ z0703-01, редакція від 30.09.2014 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-01>

39. Про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 14.10.2004 р. № 485; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ z0638-13, редакція від 27.03.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1413-04>.

40. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 08.05.2001 р. № 171; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ v0060500-05, редакція від 23.02.2005 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>

41. Про порядок надання банкам і філіям іноземних банків генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 15.08.2011 р. № 281; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ z2156-12, редакція від 03.12.2012 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1054-11>.

42. Про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 08.09.2011 р. № 306; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ z1413-13, редакція від 25.07.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11/page>.

43. Про структуру системи банківського нагляду Національного банку України та його повноваження щодо адекватного реагування на порушення в діяльності комерційних банків : Положення: постанова НБУ від 17.11.97 № 380 [Електронний ресурс] / Документ v0486500-97, редакція від 17.11.97, чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0486500-97>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Банківське регулювання та нагляд" за Національною рамкою кваліфікацій України

69

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Теоретичні засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях					
Характеризувати засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях	Головна мета та основні завдання банківського нагляду в Україні. Економічні методи регулювання діяльності банків	Знання основних причин, що змушують державу взяти на себе функцію банківського нагляду; системи загальних та специфічних функцій банківського нагляду; превентивних та протекційних заходів з банківського регулювання та нагляду; основні форми здійснення нагляду за діяльністю банків з боку НБУ; принципи Базельського комітету	Визначати економічні методи регулювання діяльності банків для забезпечення стабільності банківської системи України	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості здійснення організації системи банківського регулювання та нагляду	Відповідальність за обґрунтованість застосування економічних форм та методів регулювання діяльності банків. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
Тема 2. Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду					
Визначати способи організації системи банківського регулювання та нагляду	Знання структури служби банківського нагляду в Україні. Знання законодавства, що регламентує діяльність системи банківського нагляду в Україні	Знання основних принципів організації банківського нагляду; світового досвіду побудови системи банківського нагляду; функцій системи банківського нагляду на рівні відповідних департаментів банківського нагляду НБУ; функцій системи банківського нагляду України	Характеризувати моделі організації банківського регулювання та нагляду. Характеризувати рівні системи банківського нагляду в Україні. Визначати функції системи банківського нагляду на рівні відповідних департаментів системи банківського нагляду України	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості здійснення організації системи банківського регулювання та нагляду	Відповідальність за обґрунтованість застосування економічних методів регулювання діяльності банків. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

Продовження додатка А
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Створення і реєстрація банків в Україні					
Здатність до визначення процедури створення та реєстрації банківських установ в Україні	Знання вимог до реєстрації банківських установ, що регламентуються чинним законодавством	Знати вимоги до пакету документів при реєстрації банківської установи. Розуміти сутність процедури реєстрації банківської установи. Підстави для надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі в банку. Особливості реєстрації банків з іноземним капіталом	Формувати пакет документів для реєстрації банківської установи. Визначати умови для надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі в банку. Уміти визначати особливості відкриття філій, відділень, представництв банку	Встановлення комунікативного контакту з засновниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості здійснення процедури реєстрації діяльності банківських установ	Відповідальність за легітимність реєстрації банківських установ. Відповідальність за якість сформованих документів стосовно реєстрації банківських установ. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
Тема 4. Ліцензування банківської діяльності					
Здатність до визначення процедури ліцензування банківської діяльності в Україні	Знання вимог до ліцензування банківської діяльності, що регламентуються чинним законодавством	Знати особливості процедури ліцензування діяльності діючих та новостворених банківських установ. Знати умови відкликання ліцензії з банку. Розуміти сутність процедур реєстрації та ліцензування банківської установи діяльності. Спеціальні вимоги до певних видів діяльності банків	Формувати пакет документів для ліцензування діяльності банківської установи. З позиції працівника НБУ своєчасно виявляти порушення у діях банківських установ відповідно до чинного законодавства та відкликати банківську ліцензію. З позиції працівника банківської установи дотримуватися вимог чинного законодавства для уникнення відкликання банківської ліцензії	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості здійснення процедури ліцензування діяльності банківських установ	Відповідальність за легітимність ліцензування діяльності банківських установ. Відповідальність за якість сформованих документів стосовно ліцензування діяльності банківських установ. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків					
Здатність складати "паспорт нагляду" банку з метою визначення обсягу та природи наглядової діяльності	Методика розрахунку економічних нормативів. Вимоги Національного банку України до значень економічних нормативів	Функції організації безвиїзного нагляду в системі НБУ. Знати форми звітностей банку, що подаються до НБУ. Знати методику розрахунку економічних нормативів та вимоги до їх значень. Знати повноваження НБУ у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів. Розуміти сутність економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ, та необхідність їх дотримання	Розраховувати економічні нормативи. З позиції працівника банківської установи уміти своєчасно виявляти відхилення значень нормативів від вимог НБУ для уникнення штрафів й інших дій НБУ. З позиції працівника НБУ уміти здійснювати контроль за виконанням лімітів і нормативів банківськими установами та своєчасно реагувати на їх відхилення	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості або зміни у розрахунку економічних нормативів та вимог до їх значень	Відповідальність за якість звітності, що надається НБУ для працівника банківської установи. Відповідальність за правильність розрахунку та виконання нормативів, встановлених НБУ, для працівника банківської установи. Відповідальність за результати перевірки відповідності значень економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ, вимогам, що до них висуваються з боку НБУ, для працівника НБУ. Відповідальність за легітимність дій НБУ у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

Продовження додатка А
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Інспектування банків					
Здатність до складання плану виїзного інспектування банку	Сутність процедури інспектування банківських установ	Порядок складання планів інспектування. Порядок проведення інспекційних перевірок. Права та обов'язки інспекторів і керівників банку	Визначати порядок проведення інспекційної перевірки та формувати звіт за результатами комплексного інспектування та надання довідки за результатами тематичного чи спеціального інспектування. Створювати інформаційну базу з метою використання її даних для прогнозування банківської діяльності та планування поточного контролю	Встановлення комунікативного контакту з суб'єктами інспектування банків. Донесення інформації про результати інспектування	Відповідальність за якість та об'єктивність інспекційної перевірки. Відповідальність за прозорість результатів інспекційних перевірок. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
Тема 7. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS					
Здатність до визначення рейтингової оцінки діяльності банків	Основні компоненти рейтингового оцінювання банку за системою "CAMELS". Етапи проведення рейтингової оцінки за системою "CAMELS". Визначення сукупного рейтингу банку	Знати методику визначення рейтингової оцінки банку за даними аналізу складових системи "CAMELS". Знати критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу складових системи "CAMELS". Розуміти сутність рейтингової оцінки та її призначення	Формувати інформаційну базу для визначення рейтингової оцінки діяльності банків за системою "CAMELS". Користуватись методикою визначення рейтингової оцінки діяльності банків за системою "CAMELS" та визначати рейтинг банків. Здійснювати контроль за діяльністю банку за результатами рейтингової оцінки CAMELS	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про методику визначення рейтингової оцінки діяльності банків за системою "CAMELS" та критерії за даними аналізу її складових	Відповідальність за якість рейтингової оцінки діяльності банків для працівника НБУ. Відповідальність за прозорість визначення рейтингової оцінки діяльності банків для працівника НБУ. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4	5	6
Тема 8. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків					
Визначати засади ефективного функціонування системи управління ризиками банку	Функції ризику. Причини виникнення ризиків банку. Класифікації ризиків за різними критеріями. Карта фінансових ризиків банку. Характеристика чинників, що впливають на ризики при здійсненні активно-пасивних та позабалансових операцій	Сутність та фактори виникнення економічних ризиків банку. Класифікація банківських ризиків. Функції підрозділу з питань аналізу та управління ризиками. Діяльність постійно діючих комітетів з управління ризиками: кредитний комітет, комітет з управління активами та пасивами, тарифний комітет	Визначати причини виникнення економічних ризиків банку. Управляти рівнем ризикованості діяльності банків	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації щодо визначення причини виникнення економічних ризиків банку	Відповідальність за точність оцінки економічних ризиків банку або ймовірність зміни параметрів ризиків
Тема 9. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ					
Визначати заходи впливу за порушення банками банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Характеризувати заходи впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Застосування письмового застереження та укладання письмової угоди з банком. Прийняття програми фінансового оздоровлення банку. Використання Національним банком заходів впливу щодо обмеження окремих видів діяльності, підвищення нормативів, накладання штрафів тощо. Призначення тимчасової адміністрації. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків. Відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку	Розробляти програму фінансового оздоровлення банківської установи. Обґрунтовувати рішення щодо скасування режиму фінансового оздоровлення. Аналізувати механізм процесу реорганізації та ліквідації банків	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації щодо застосованих заходів впливу за порушення банками банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Відповідальність за обґрунтованість заходів впливу за порушення банками банківського законодавства та нормативних актів НБУ

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації					
Розуміти вплив євроінтеграції та глобалізації на розвиток банківського регулювання та нагляду	Головні пріоритети нагляду	Напрямки реформування банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Здійснювати порівняльний аналіз вимог вітчизняного банківського нагляду та банківського нагляду країн Європейського Союзу	Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів банківського регулювання; здатність формувати пропозиції щодо розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Здатність до подальшого навчання; відповідальність за якість сформованих рекомендацій

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	9
4. Структура навчальної дисципліни.....	14
5. Теми та плани семінарських занять.....	17
6. Теми практичних занять.....	20
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	21
7. Самостійна робота.....	30
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики.....	34
8. Індивідуально-консультативна робота.....	43
9. Методи навчання.....	43
10. Методи контролю.....	48
11. Розподіл балів, які отримують студенти.....	58
12. Рекомендована література.....	64
12.1. Основна.....	64
12.2. Додаткова.....	64
12.3. Інформаційні ресурси.....	67
Додатки.....	69

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ТА НАГЛЯД"**

**для студентів спеціальності
8.03050802 "Банківська справа"
всіх форм навчання**

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладачі: **Колодізєв Олег Миколайович**
Тисячна Юнна Сергіївна

Відповідальний за випуск *Колодізєв О. М.*

Редактор *Лященко О. Г.*

Коректор *Бутенко В. О.*

План 2015 р. Поз. № 85 ЕВ. Обсяг 76 с.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*